

PRSTI

1. Kaj je profil prsti – kaj ga sestavlja?

Profil prsti je navpični presek skozi pedosfero od njenega površja do matične osnove. Na njegovo oblikovanje so vplivali pedogenetski dejavniki. Oblikovale so se vodoravne prsti, ki jih imenujemo pedogenetski horizonti ali horizonti, ki so odraz preobrazbe anorganskih in organskih delcev, njihovega prenašanja v profilu in nastajanja popolnoma novih snovi.

2. Fluviosoli – slabo razvite prsti

Fluviosoli nastajajo na mladih rečnih nanosih. V večji ali manjši globini se nahaja talna voda (povezana z rečno strugo). Lastnosti so odvisne od matične podlage (zrnatost, delež karbonatov) in značaja vodnega režima. Po reakciji so lahko bazični- kisli, skeletni-brez skeleta, silikatni – karbonatni. Zgradba profila: (A) – C.

3. Glejosoli

Glejosol je hidromorfna prst. Glavna značilnost so G horizonti. Na nastanek in lastnosti vpliva voda, ker se zaradi spuščanja in dviganja gladine talne vode v profilu pojavljata Gr in Go horizonta. V delu profila, kjer je voda stalno prisotna, prevladuje proces redukcije in nastane sivkast, modrikast do zelenkast horizont, ki ga označujemo z Gr. V profilu, ki je označen z Go, pa voda ni stalno prisotna, poteka proces oksidacije, prsti so rjavkasto rumene. Zgradba profila: Ah – Go –Gr.

4. Regosoli (nerazvite/slabo razvite prsti)

So slabo razvita tla na "mehki" matični kamnini (fliš, lapor, peščenjak, skrilavci) brez dobro razvidnih horizontov. Praviloma niso skeletni, kamninski delci so drobnejši. (A) horizont je skoraj brez organskih snovi. Zgradba profila: (A)- C. Nastajajo z erozijo že prej nastalih tal ali v začetnih procesih pedogeneze. Regosoli večinoma ne prekrivajo večjih površin. Slo: koprsko primorje. Porašča jih zeliščno in grmovno rastje.

5. Litosoli/kamenišča (nerazvite, slabo razvite prsti)

So slabo razvita tla, plitva, skeletna, nastala na "trdi" matični karbonatni ali silikatni osnovi. (A) horizont je iz razpadle matične kamnine (20 cm) z malo organskih snovi. Glede na kamninsko osnovo so litosoli na kisljih/nevtralnih/bazičnih kamninah in peridotitu/apnencu in dolomitu. Zgradba profila: (A)-C.

6. Rendzine (humusno akumulativne prsti)

Rendzina je prst s temnorjavim ali temnim humusnim akumulacijskim horizontom Ah na izrazito karbonatni matični osnovi (matična osnova vsebuje nad 60 % CaCO_3). Ima molični horizont, ki postopoma prehaja v razpadli C horizont, navadno je izražen tudi prehodni AC horizont. Te so često plitve, skeletne in vodoprepustne in zato suhe, praviloma imajo nevtralno do slabo alkalno reakcijo (pH 7-8), s hranili so dobro oskrbljene, na ravnem površju dobre poljedelske prsti. Zgradba profila: A_{mo} – $A_{mo}C$ – C.

Moličen- vsebuje dobro preoblikovano organsko snov.

7. Rankerji (humusno akumulativne prsti)

Rankerji so plitve prsti na trdih/že preperelih silikatnih kamninah (CaCO_3 pod 10 %). So skeletne, z umbričnim A horizontom (do 25 cm), pod njim trda/razpadla kamnina ali silikatni rečni nanosi. So humozni, slabo kisli/nevtralni. Lastnosti odvinse od matične kamnine. Zgradba profila: O-Ah-AhC-C.

Humusen – z visokim deležem organskih snovi.

8. Kambiosoli

Kambiosoli so prsti s kambičnim B oziroma (B) horizontom Nad njim je A horizont. Značilna zgradba profila je Ah – (B) – C. Kambičen horizont začne nastajati šele, ko ima prst določeno globino. V globljih delih nastanejo hidrotermični pogoji za preobrazbo mineralnih delcev, bistvo procesa je v razpadu primarnih mineralov in v sintezi mineralov glin, ki se kopičijo na mestu nastanka – in situ. Višek železovih oksidov obarva horizont (braunizacija), s tem se kambičen horizont loči od drugih (barva in tekstura). Argilogeneza je vodilni pedogenetski proces v kambiosolih.

Kambičen – sprememba v barvi, strukturi in obstojnosti.

9. Rjave pokarbonatne prsti (kambrične prsti)

Rjava pokarbonatna prst: pod A horizontom najdemo (B) horizont, to je kambični horizont, ki je nastal zaradi kopičenja netopnega ostanka pri preperevanju karbonatne matične osnove (apnenec, dolomit). Pod njim je horizont razpadle matične kamnine C- .pH nad 5,5.

10. Jerina (kambrične prsti)

Jerina se je razvila iz netopnega ostanka pri preperevanju apnencev/dolomitov. Vsebuje velik delež Fe oksidov (rdeča barva) in malo organskih snovi. (zaradi klime razpadanje poteka hitro).

11. Podzoli (izprane prsti)

Podzoli so nastali v procesu podzolizacije, zato je pod izrazitim albičnim E horizontom, diagnostični, iluvialni, spodnični B horizont. Nastajajo v hladnem in vlažnem celinskem podnebjju, deloma v tropskem Matična osnova: nesprijete usedline (grobno zrnata), značilen je visok delež kremenca. Rastline dajo kisel odpad (bor, smreka). Slaba oskrbljenost s hranili, peščena tekstura, nizka vrednost pH. Zgradba profila: O – Ah –E – Bh – B - C

Albičen – močno doebeljen

12. Črnozjom

Ima črn/temnorjav molični horizont, bogat s humusom. Nastali v predelih s suho/hladno zimo, vlažno pomladjo in toplim poletjem. Pod stepno vegetacijo se vrši kopičenje humusa, občasno ap izpiranje karbonatov (nabirajo se v spodnjem delu profila). Globok humusni horizont,

mrvičasta struktura, ugodne vodne in zračne razmere, kakovostne organski in mineralne snovi. Zgradba profila: Ahmo – AhC – C.